

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till tilläggsstat för budgetåret 1938/39 gjorda framställning om anslag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 2 med förslag till tilläggsstat för budgetåret 1938/39 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (bilaga 6, sid. 74 och 75 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden) föreslagit riksdagen att till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

I enlighet med humanitetens bud har vårt land, i likhet med en del andra länder, under senare år mottagit ett antal flyktingar. Med hänsyn till våra egna medborgares intressen har tillströmningen dock måst begränsas. Antalet flyktingar, som vistas i landet, torde också vara relativt litet i förhållande till antalet i vissa andra länder. Enligt en av socialstyrelsen gjord beräkning lära den 1 november 1938 ha funnits lägst 1,800 och högst 2,300 flyktingar i landet. Antalet torde sedan dess ha vuxit, och man måste räkna med en ytterligare ökning.

En del av flyktingarna ha här kunnat finna arbetsanställning eller på annat sätt själva ordna sin försörjning. Andra ha för sitt uppehälle blivit beroende av understöd från enskilda personer eller organisationer. Frånsett vissa anslag av lotterimedel till de s. k. intellektuella flyktingarna har staten hittills icke bidragit till flyktingarnas försörjning. Med hänsyn till det växande antalet av dessa synes det emellertid rimligt, att staten stöder det uppofterande arbete, som enskilda personer och organisationer utföra på detta område. Jag förordar därför, att ett anslag på 500,000 kronor för ändamålet äskas av riksdagen.

Anslagets användande torde få bli beroende på Kungl. Maj:ts prövning från fall till fall. Det bör kunna användas dels för direkta bidrag till flyktingarnas uppehälle här, dels för att bereda vissa flyktingar tillfälle till yrkesutbildning och dels för att underlätta avresa härifrån till annat land för flyktingar, som där kunna finna utkomst. Vid anslagets användande bör tillses, att statens bidrag icke tages till intäkt för inskränkning i den enskilda hjälpverksamheten.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling upptagit

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 172, inom första kammaren av herr R. Lindström och den andra, nr 349, inom andra kammaren

av fröken *K. Hesselgren* och fru *R. Gustafson*, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

1. att sådana direktiv för socialstyrelsens verksamhet måtte utfärdas, att större möjlighet beredes för svenskar att hit inbjuda av andra staters raspolitisk hotade människor, särskilt i sådana fall, då nära släktskaps- eller vänskapsband föreligga eller då det gäller arbete inom område, där det i Sverige råder brist på arbetskraft;

2. att från statens sida lämpliga åtgärder vidtagas för att underlätta den frivilliga flyktinghjälpens effektivisering och inbördes samverkan;

3. att det utrönes huruvida det kan finnas lämpligt och genomförbart att i vissa svenska hamnstäder upprätta upptagningsanstalter eller främlingshårbärgen för flyktingar och huruvida i samband därmed kuratorer för flyktinghjälpen anställas, samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, vartill en dylik prövning kan leda; samt

4. att föreskrifter för utlänningsnämnden avfattas så att större möjlighet till prövning av de individuella fallen gives genom vederbörande flyktings personliga inställelse hos nämnden i och för muntlig kommunikation;

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 201, inom första kammaren av herrar *Ö. Undén* och *K. Schlyter*, samt den andra, nr 292, inom andra kammaren av herr *Å. Holmbäck*, vari hemställts, att riksdagen måtte vid beviljandet av det anslag till flyktinghjälp, som av Kungl. Maj:t äskats, uttala sig för en positiv flyktingpolitik i enlighet med i motionerna framställda önskemål:

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena, nr 202, inom första kammaren av herrar *E. von Heland* och *W. Egnell* samt den andra, nr 277, inom andra kammaren av herr *O. Wallén*, vari hemställts, att riksdagen ville, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag, besluta att där avsedda medel, 500,000 kronor, anslås för utbildning av lämpliga småbrukare till yrkesmän särskilt byggnadsarbetare i anslutning till vad som av verkstadsutredningen avsetts.

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 172, 201 och 202.

Utskottet.

I betraktande av de speciella omständigheter, som föreligga, anser utskottet i likhet med departementschefen rimligt, att staten stöder det uppoffrande arbete, som enskilda personer och organisationer utföra på ifrågavarande område. Utskottet tillstyrker därför, att medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas som bidrag till flyktingars uppehälle i och avresa från Sverige ävensom i de fall, där så kan finnas ändamålsenligt, till beredande av yrkesutbildning åt dem. Utskottet önskar härvid särskilt understryka angelägenheten av att anslaget användning så avväges och utformas, att statens bidrag icke tages till intäkt för inskränkning i den enskilda hjälpverksamheten. Mot det för ändamålet äskade beloppet har utskottet intet att erinra.

Av det anförda framgår, att utskottet icke kan tillstyrka bifall till motio-

nera I: 202 och II: 277, i vad dessa yrka avslag å Kungl. Maj:ts förslag. Den i samma motioner väckta frågan om anslag till utbildning av för ändamålet lämpade jordbrukare till yrkesmän synes utskottet beaktansvärd men torde icke vara av beskaffenhet att böra prövas i förevarande sammanhang.

Vad härefter angår motionerna I: 172 och 201 samt II: 292 och 349 vill utskottet icke bestrida, att skäl kunna anföras för vidtagande av åtgärder i de syften, som motionerna avse. Utskottet är emellertid icke berett att på grundval av föreliggande utredning göra något positivt uttalande i hithörande frågor, på sätt i motionerna yrkats. Ett sådant uttalande synes utskottet icke heller direkt påkallat, då man torde kunna utgå från att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på behovet av en praktisk organisering av flyktinghjälpen och hinder icke lär föreligga för Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som efter verkställd prövning må kunna befinnas ändamålsenliga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I:o) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar von Helands och Egnells samt herr Walléns motioner (I: 202 och II: 277), till *Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. å tilläggsstat för budgetåret 1938/39* under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor;

II:o) att övriga i ämnet väckta motioner (I: 172 och 201 samt II: 292 och 349) må anses besvarade genom vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 17 februari 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Olof Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Andersson* i Fältenborg, *Pauli*, *Andrén*, *Lindström*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Magnusson* i Kalmar, *von Heland*, *Andersson* i Rixö, *Nisser* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Isacsson*, *Weijne*, *Lundberg*, *Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservationer:

1) av herrar *Andrén, Nisser, Domö, Magnusson* i Skövde och *Lundberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Utskottet ansluter sig av humanitära skäl till tanken på att medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas som bidrag till flyktingars uppehåll i och avresa från Sverige. Ehuru utredning icke förebragts rörande medelsbehovets omfattning torde kunna antagas att behovet är relativt begränsat, dels på grund av myndigheternas befogade krav på ekonomiska garantier beträffande hitkomna flyktingars försörjningsmöjligheter och dels i anledning av nödvändigheten att vid mottagandet av flyktingar iakttaga försiktighet och återhållsamhet på grund av flyktingsproblemens ömtåliga natur.

I propositionen förutsättes, att flyktingar även skola erhålla yrkesutbildning. Att med statsmedel bereda flyktingarna speciell yrkesutbildning synes utskottet icke lämpligt. Då man måste förutsätta, att flyktingarna — bortsett från enskilda fall — skola, så snart tillfälle därtill gives, åter utvandra ur landet, varvid man som regel icke torde kunna bedöma deras framtida yrkesmöjligheter i annat land, synas i dessa fall tillräckliga skäl icke motivera att de av statsmedel beredas särskild yrkesutbildning. Det synes för övrigt värt synnerligt beaktande att, därest flyktingar, efter här i landet erhållen yrkesutbildning, skulle i nämnvärd utsträckning kvarstanna — och tillräckliga garantier häremot finnas icke — så skulle detta kunna medföra allvarliga konsekvenser samt onödigtvis skapa för vår arbetsmarknad ömtåliga och svårlösta problem. Någon plan för hur yrkesutbildningen för flyktingar skulle anordnas synes överhuvud icke föreligga. På grund av förut angivna skäl har utskottet icke kunnat tillstyrka att anslaget i fråga användes till yrkesutbildning.

Utskottet vill framhålla, att den prövning och kontroll över medlens behöriga användning, som skall tillämpas vid statlig hjälpverksamhet för svenska medborgare, är nödvändig även beträffande flyktingarna och kan uppnås endast om verksamheten omhänderhaves av härför lämpade statliga eller kommunala organ.

Av det anförda framgår, att utskottet icke kan tillstyrka bifall till motionerna I: 202 och II: 277, i vad dessa yrka avslag å Kungl. Maj:ts förslag. Den i samma motioner väckta frågan om anslag till utbildning av för ändamålet lämpade jordbrukare till yrkesmän synes utskottet beaktansvärd men torde näppeligen vara av beskaffenhet att böra prövas i förevarande sammanhang.

Vad härefter angår motionerna I: 172 och 201 samt II: 292 och 349, kan utskottet, även om en bättre organisation av den nu ofta tämligen lösligt ordnade flyktinghjälpen synes utskottet önskvärd, icke tillstyrka bifall till desamma, då frågan därom bör upptagas i samband med ändring av utlänningslagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I:o) att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 202 och II: 277, i vad dessa avse anslagsfrågan, till *Bidrag till flyktingars uppehälle i och avresa från Sverige* å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor;

II:o) att motionerna I: 202 och II: 277, i den mån de icke behandlas under I:o), ävensom motionerna I: 172 och 201 samt II: 292 och 349 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anført.

2) av herrar *Nilsson* i Fredriksfält, *von Heland*, *Svensson* i Grönvik och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett, att utskottet icke bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser anslagets användning till yrkesutbildning åt flyktingar, samt att utskottets utlåtande förty bort hava följande lydelse:

»I betraktande — — — (= utskottet) — — — från Sverige. Utskottet önskar — — — (= utskottet) — — — hemställa,

I:o) att riksdagen — — — till *Bidrag till flyktingars uppehälle i och avresa från Sverige* å tilläggsstat — — — 500,000 kronor;

II:o) att övriga — — — ovan anført.